

Self-efficacy of dental students in dealing with oral pathologic lesions in Yazd dental faculty in 2023-2024

Seyed Hosein Tabatabaei¹, Elahe Ebrahimi², Sara Heydari³, Fatemeh Owlia^{4,*}

1- Associate Professor, Department of Oral and Maxillofacial Pathology, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran; Board Members of Iranian Scientific Association an Oral Maxillofacial Phatologists, Tehran, Iran

2- Dentist, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

3- Assistant Professor, Department of Medical Education, School of Medicine, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran; Faculty Member of Medical Education and Development Center, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

4- Associate Professor, Department of Oral and Maxillofacial Medicine, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

Article Info

Article type:
Research Article

Article History:
Received: 26 Jul 2025
Accepted: 20 Nov 2025
Published: 26 Nov 2025

Corresponding Author:
Fatemeh Owlia

Department of Oral and Maxillofacial
Medicine, School of Dentistry, Shahid
Sadoughi University of Medical
Sciences, Yazd, Iran

(Email: f.owlia@ssu.ac.ir)

Abstract

Background and Aims: Student perspectives play a crucial role in evaluating educational systems. This study assessed the self-efficacy of dental students at Yazd Dental School in diagnosing and managing oral and maxillofacial pathological lesions.

Materials and Methods: This cross-sectional study was conducted among dental students from semesters 6 to 12. A total of 250 self-efficacy questionnaires, designed to evaluate students' abilities in lesion management, were distributed. The questionnaire covered biopsy procedures, differential diagnosis, and treatment planning. Data were collected using structured self-reporting methods and analyzed through SPSS version 16, employing descriptive and inferential statistics, including chi-square tests. The semester progression, gender, age, academic performance, and marital status were examined for their impact on self-efficacy. According to the mean and standard deviation obtained in this study, the scores were divided qualitatively.

Results: The response rate of the questionnaire was 91.6%. The average self-efficacy score was 80.30±14.72 (out of 150), indicating a moderate level of confidence. Performing biopsies had the lowest self-efficacy, while diagnosing and managing oral ulcers had the highest. Higher-semester students showed significantly greater self-efficacy ($P=0.018$), whereas variations based on gender, age, academic performance, and marital status were not statistically significant ($P>0.05$). Increased exposure to the clinical cases and theoretical knowledge contributed to a growth in self-efficacy over time.

Conclusion: Overall, the students demonstrated moderate self-efficacy in lesion management. Higher-semester students benefited from accumulated experience, though specific areas, such as biopsy procedures and lesion diagnosis, which require further emphasis. Future strategies should enhance teaching methods, clinical practice opportunities, and assessment approaches to prepare students for the practical challenges they will face.

Keywords: Self-efficacy, Dental student, Clinical competence, Oral cavity, Dental education

Cite this article as: Tabatabaei SH, Ebrahimi E, Heydari S, Owlia F. Self-efficacy of dental students in dealing with oral pathologic lesions in Yazd dental faculty in 2023-2024. J Dent Med-TUMS. 2025;38:26. [Persian]

خودکارآمدی دانشجویان دندانپزشکی در مواجهه با ضایعات پاتولوژیک دهان در دانشکده دندانپزشکی یزد در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲

سید حسین طباطبایی^۱، الهه ابراهیمی^۲، سارا حیدری^۳، فاطمه اولیاء^{۴*}

- ۱- دانشیار گروه آموزشی آسیب شناسی دهان و فک و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران؛ عضو هیأت مدیره انجمن آسیب شناسی دهان و فک و صورت ایران، تهران، ایران
 ۲- دندانپزشک، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران
 ۳- استادیار گروه آموزشی آموزش پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد؛ عضو مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران
 ۴- دانشیار گروه آموزشی بیماری‌های دهان و فک و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۰۴ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۲۹ انتشار: ۱۴۰۴/۰۹/۰۵</p> <p>نویسنده مسؤول: فاطمه اولیاء</p> <p>گروه آموزشی بیماری‌های دهان و فک و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران</p> <p>(Email: f.owlia@ssu.ac.ir)</p>	<p>زمینه و هدف: میزان خودکارآمدی دانشجویان نقش مهمی در ارزیابی سیستم آموزشی دارد. هدف از این مطالعه به بررسی خودکارآمدی دانشجویان دندانپزشکی یزد در تشخیص و مدیریت ضایعات پاتولوژیک دهان و فک بود.</p> <p>روش بررسی: این مطالعه مقطعی در میان دانشجویان دندانپزشکی از نیم سال‌های ۶ تا ۱۲ انجام شد. در مجموع، ۲۵۰ پرسشنامه خودکارآمدی که با هدف ارزیابی توانایی دانشجویان در مدیریت ضایعات طراحی شده بود، پرسشنامه‌ای محقق ساخته شامل فرآیند نمونه برداری، عوامل مرتبط در حوزه‌های طبقه بندی بالینی ضایعات، ارزیابی و تشخیص بالینی ضایعات، تشخیص افتراقی و برنامه ریزی درمانی توزیع شد. داده‌ها به صورت خود اظهاری جمع آوری و با نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ تحلیل شدند. آزمون‌های آماری مختلف برای بررسی رابطه بین متغیرها، شامل ترم تحصیلی، جنسیت، سن، عملکرد تحصیلی و وضعیت تأهل استفاده شد. با توجه به میانگین و انحراف معیار به دست آمده در مطالعه، نمرات به شکل کیفی تقسیم بندی شد.</p> <p>یافته‌ها: میزان پاسخ گویی پرسشنامه ۹۱/۶٪ بود. میانگین نمره خودکارآمدی دانشجویان ۱۴±۳۰/۸۰/۷۳ از ۱۵۰ بود، که سطح متوسطی از خودکارآمدی را نشان می‌داد. انجام نمونه برداری کمترین میزان خودکارآمدی را داشت، در حالی که دانشجویان در تشخیص و مدیریت زخم‌های دهانی خودکارآمدی بیشتری نشان دادند. دانشجویان نیم‌سال‌های بالاتر خودکارآمدی به‌مراتب بیشتری از خود نشان دادند ($P=0/018$)، در حالی که تفاوت‌های مربوط به جنسیت، سن، عملکرد تحصیلی و وضعیت تأهل از نظر آماری معنی دار نبود ($P>0/05$). افزایش مواجهه با موارد بالینی و دانش نظری، به مرور زمان موجب بهبود خودکارآمدی گردید.</p> <p>نتیجه گیری: به طور کلی، سطح خودکارآمدی دانشجویان متوسط ارزیابی شد و تجربه بالینی و دانش نظری در طول زمان خودکارآمدی آن‌ها را افزایش داد. حوزه‌هایی مانند بیوپسی و تشخیص ضایعات پیش سرطانی نیازمند توجه بیشتر هستند. بهبود روش‌های آموزشی و افزایش فرصت‌های تمرین بالینی می‌تواند دانشجویان را برای چالش‌های عملی بهتر آماده کند.</p> <p>کلید واژه‌ها: خودکارآمدی، دانشجویان دندانپزشکی، مهارت بالینی، حفره دهان، آموزش دندانپزشکی</p>

مقدمه

مهم‌ترین وظیفه نظام آموزشی علوم پزشکی، تربیت نیروی انسانی توأم با صلاحیت بالینی مورد نیاز جامعه و فراهم نمودن بستر مطلوب به جهت توسعه سلامت و درمان کشور است (۱). اخیراً محور اصلی آموزش و یادگیری در حوزه بهداشت و سلامت دهان و دندان از الگوی سنتی که پس از مدتی توسط دانش آموختگان به فراموشی سپرده می‌شود، به شایستگی محوری تغییر یافته است (۲).

در حال حاضر رویکردها، اصول و روش‌های آموزشی بسیاری در آموزش دندانپزشکی به کار گرفته می‌شود (۳،۴). دردندانپزشکی مهارت‌های عملی یکی از عناصر اصلی و اساسی صلاحیت بالینی است. امروزه با توجه به اینکه در گستره بالینی هدف نهایی، کسب مهارت است، بخش بزرگی از تعلیم و تربیت در دانشجویان، به افزایش سطح مهارت‌های عملی و بالینی آنان به جهت ارائه و اجرای طرح درمان‌های صحیح و مناسب برای بیماران اختصاص یافته است (۵). عوامل متعددی از جمله این عوامل دانشجو، استاد، پرسنل بخش و شرایط موجود در محیط بالینی بر نتایج یادگیری مؤثر هستند که باید دقیقاً مشخص شوند و مورد ارزیابی قرار گیرند (۶).

روش بازخورد که یکی از روش‌های مورد استفاده برای ارزیابی برنامه کوریکولوم آموزشی است، کیفیت برنامه‌های تحصیلی را پایش و ارزیابی می‌کند. علاوه بر این، این روش اطلاعاتی در مورد اثربخشی آموزش بالینی ارائه می‌دهد. یکی از روش‌های ارزشیابی بالینی و مهارت‌های عملی، خودارزیابی دانشجو از آموخته‌ها و یادگیری‌های خود است که در آن، دانشجو دانش و مهارت‌های عملی خود را به جهت اهداف آموزشی متعدد ارزیابی می‌کند (۷،۸). به عبارتی، بررسی نظرات دانشجویان در جهت کسب مهارت‌های بالینی را می‌توان یکی از فعالیت‌های تسهیل‌کننده یادگیری در محیط بالینی دانست (۹). دانشجویان می‌توانند دقیقاً در مورد مشکلات موجود و خالاهای سیستم آموزشی نظرات خود را اعلام کنند. علاوه بر این دسترسی به دانشجویان برای نمونه‌گیری نسبت به سایر گروه‌های هدف راحت‌تر است. به نظر می‌رسد که این موضوع می‌تواند منجر به تسهیل اخذ نتایج گردد (۱۰).

با آموزش قبل از فارغ التحصیلی به دست می‌آید و یک عامل حمایتی برای ورود به یک برنامه تخصصی پس از فارغ التحصیلی است. هنگام برنامه ریزی محتوای برنامه درسی برای دانشجویان، ادراک دانشجویان

در مورد محیط بالینی و تجربیات آن‌ها باید در نظر گرفته شود (۷). Jabarifar و همکاران (۹) در سال ۱۳۹۰ مطالعه‌ای به منظور خود ارزیابی توانمندی‌های بالینی فارغ التحصیلان دانشکده دندانپزشکی اصفهان انجام دادند. در این مطالعه توانایی انجام مستقل خدمات دندانپزشکی توسط فارغ التحصیلان در حد متوسط تا خوب گزارش گردید. تفاوت معنی داری بین مهارت‌های آموزشی داده شده در بخش‌های آموزشی مشاهده نشد و میزان توانمندی‌های فارغ التحصیلان بین دو جنس یکسان بود.

Torabinia و همکاران (۱۱) در سال ۱۳۹۳ مطالعه‌ای خود ارزیابی مبتنی بر هدف، در زمینه شناخت ضایعات پاتولوژیک دهان، بین ۱۶۴ دانشجوی دانشکده دندانپزشکی اصفهان انجام دادند. نتایج این مطالعه نشان داد سطح توانمندی اعلام شده از سوی دانشجویان در شناخت ضایعات مختلف دهان در ترم‌های ۱۰ و ۱۲ بالاتر از ترم ۶ بود. توانمندی آن‌ها در ترم تحصیلی بالاتر و دانشجویان دختر به طور معنی داری بیشتر بود.

Braun و همکاران (۱۲) در مطالعه‌ای در سال ۲۰۲۰، در یک مطالعه مقطعی تأثیر دوره‌های آموزش مداوم را بر رفتار دندانپزشکان بررسی کردند. نتایج نشان داد که تکرار مشاهده ضایعات دهانی با خود کارآمدی در درمان این ضایعات و تشخیص سرطان دهان ارتباط داشت. دوره‌های آموزش مداوم ممکن است آگاهی و کارآمدی کارکنان مراقبت‌های اولیه سلامت را در تشخیص سرطان دهان بهبود بخشد.

در مطالعه Saleem و همکاران (۱۳) در سال ۲۰۱۹، ۲۱۶ دانشجو از دو دانشکده دندانپزشکی پاکستان در مطالعه شرکت کردند. میانگین نمره Entrepreneurial self-efficacy (ESE) ۵/۱ بود. دانشجویان هر دو دانشکده تا حدودی با Entrepreneurial self-efficacy (ESE) خود موافق بودند. آن‌ها به توانایی خود در جستجو، برنامه ریزی و راهنمایی برای ارائه خدمات دندانپزشکی خود اعتماد کمتری داشتند. محققین نتیجه گرفتند برای تقویت مهارت‌های مدیریت عمل در فارغ التحصیلان دندانپزشکی، نیاز به معرفی آموزش کارآمد در مقطع کارشناسی وجود دارد.

در مطالعه Ghasemi و همکاران (۱۴) در دانشکده دندانپزشکی زاهدان در سال ۲۰۲۱-۲۰۲۲ که بر روی ۲۲۵ نفر از دانشجویان دندانپزشکی ترم ۳ تا ۶ زاهدان انجام شد، با استفاده از پرسشنامه

این پرسشنامه جهت ورود به فاز اجرایی مراحل زیر را گذراند:

۱- تعیین روایی محتوایی (Content Validity):

برای تعیین روایی محتوایی پرسشنامه از مدل پیشنهادی "لاوشه" استفاده شد. به این ترتیب با توجه به حداقل تعداد اعضای ۴ نفر بر اساس جدول، نسخه فارسی تایید شده پرسشنامه‌ها به طور حضوری به ۱۰ نفر از اساتید گروه پاتولوژی و بیماری‌های دهان و رادیولوژی ارائه گردید و از اساتید مربوطه تقاضا شد که میزان موافقت خود را درباره هر سؤال در سه حیطه قضاوتی میزان ضرورت، میزان وضوح و میزان سادگی لحاظ نمایند. پاسخ اعضا به شرح زیر کد گذاری گردید: ۳=کاملاً، ۲=نسبتاً و ۱=اصلاً. در پایان، از اساتید تقاضا شد که در صورت نیاز و صلاح دید، سؤال یا سؤالاتی به پرسشنامه اضافه و یا حذف نمایند. آرای اعضای گروه پهل تخصصی که به گزینه میزان ضرورت تعلق می‌گیرد، از طریق نسبت روایی محتوایی (Content Validity Ratio-CVR) کمی سازی گردید. به طوری که در محاسبه CVR میزان ضرورت هر گویه از پرسشنامه به دست آمد، که مورد تایید بود. شاخص روایی محتوایی (Content Validity Index-CVI) که میانگین مقادیر آیتم‌های ابزار روا شده و نشان دهنده قابلیت اجرای ابزار نهایی هست نیز، برای هر گویه از پرسشنامه محاسبه گردید. مقدار CVI ۰/۹۴ و مقدار CVR ۰/۸۹ برای پرسشنامه مورد بررسی محاسبه شد.

۲- تعیین روایی ظاهری (Face Validity): پس از تأیید روایی محتوایی پرسشنامه برای تعیین روایی ظاهری، نسخه نهایی پرسشنامه به اساتید مربوطه ارائه شده و از آن‌ها در مورد مرتبط بودن، ساده بودن و واضح بودن سؤالات پرسشنامه به صورت مقیاس چهارگانه به صورت جداگانه سؤال می‌گردد: ۱- کاملاً مرتبط/ ساده/ واضح است ۲- مرتبط/ ساده/ واضح است ولی به اصلاح جزئی نیاز دارد ۳- به اصلاح اساسی نیاز دارد ۴- کاملاً غیر مرتبط/ ساده/ واضح است. هر سؤال در صورتی تأیید می‌شود، که یا ۵۰ درصد پاسخ دهندگان گزینه اول و یا ۷۰ درصد آن‌ها دو گزینه اول را انتخاب کردند.

تعیین پایایی Reliability:

پس از انجام مراحل فوق و قبل از اجرای آزمون، برای بررسی پایایی پرسشنامه‌ها در اختیار ۲۰ نفر از دانشجویان دندانپزشکی مورد مطالعه قرار گرفت و پایایی درونی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ سنجیده و پایایی سؤالات با نمره بالای ۰/۷ پایایی آن تأیید شد. پرسشنامه نهایی

خودکارآمدی آموزشی McElroy و پرسشنامه استرس محیط دندانپزشکی تغییر یافته ارتباط استرس دانشجویان و خود کارآمدی آموزشی آن‌ها مورد بررسی قرار گرفت. با افزایش ترم تحصیلی و خود کارآمدی آموزشی، سطح استرس به طور معنی داری بالاتر بود.

با توجه به این شواهد، از آنجا که در حال حاضر خود ارزشیابی یکی از ابزارهای مهم، دست یافتنی و کاربردی برای ارزیابی و اصلاح نظام آموزشی می‌باشد و همچنین اهمیت نظر دانشجویان در این موضوع، در این مطالعه به بررسی خودکارآمدی دانشجویان دندانپزشکی یزد در برخورد با ضایعات پاتولوژیک دهان و فک در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ پرداخته شد.

روش بررسی

این مطالعه توصیفی، به صورت مقطعی در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ در دانشکده دندانپزشکی یزد انجام شد. جامعه مورد بررسی شامل کلیه دانشجویان دندان پزشکی شاغل به تحصیل ترم‌های ۶ تا ۱۲ شامل ۲۵۰ نفر بودند. دانشجویانی که مایل به تکمیل پرسشنامه بودند به صورت در دسترس با آگاهی و رضایت خود وارد مطالعه شدند. در این مطالعه از پرسشنامه دو قسمتی محقق ساخته استفاده شد: قسمت اول شامل اطلاعات دموگرافیک بود. پس از اطمینان دادن به دانشجویان در خصوص محرمانه ماندن اطلاعات ایشان شامل: جنسیت، معدل کل، میانگین نمرات تئوری عملی مرتبط شامل دندانپزشکی تشخیصی ۱ و ۲، ۳، ۴، ۵ بیماری‌های عملی ۱، ۲، ۳، رادیولوژی دندان عملی ۱ و ۲ و ۳ پاتولوژی عملی ۱ و ۲ سنوات تحصیلی (ترم ۶ تا ۱۲)، سن، وضعیت تأهل، ترم تحصیلی، از دانشجویان مورد بررسی و معاونت آموزشی دانشجویان اخذ شد. قسمت دوم پرسشنامه خودکارآمدی دانشجویان مدیریت ضایعات پاتولوژیک دهان و فک و عوامل مرتبط در حوزه‌های طبقه بندی بالینی ضایعات، ارزیابی و تشخیص کلینیکی ضایعات، تشخیص ویژگی‌های هیستوپاتولوژیک، تشخیص زود هنگام، مدیریت ضایعات، ارزیابی رادیوگرافیک، انجام بیوپسی، ارجاع و مشاوره و گرفتن شرح حال بررسی شد. پرسشنامه مطالعه حاضر با استفاده از مرور متون علمی و تا حدودی الگو گرفتن از مطالعه Torabinia و همکاران (۱۱) تغییراتی بر اساس اهداف مورد نظر طراحی و سپس روایی و پایایی آن مورد تأیید قرار گرفت.

یافته‌ها

در این مطالعه توصیفی- مقطعی تعداد ۲۵۰ دانشجوی درحال تحصیل در دانشکده دندانپزشکی به صورت سرشماری وارد مطالعه شدند که از این تعداد ۲۲۹ پرسشنامه به طور کامل تکمیل شد. به عبارتی نرخ مشارکت در مطالعه ۹۱/۶ درصد بود. اطلاعات دموگرافیک شرکت کنندگان به تفکیک در جدول ۱ آورده شده است.

میانگین سنی دانشجویان مورد بررسی، $22/62 \pm 23/97$ با دامنه ۱۶/۵۰-۳۶ سال و میانگین معدل دانشجویان در این مطالعه $16/50 \pm 0/88$ با دامنه ۱۴-۱۸/۴۲ بود.

میانگین نمرات دروس تئوری و عملی مرتبط در دانشجویان مورد بررسی معادل ۱۵/۱۲ بود.

میانگین نمره خودکارآمدی دانشجویان $80/30 \pm 14/72$ (از ۱۵۰ نمره) با دامنه ۳۰-۱۲۸ بود. با توجه به میانگین و انحراف معیار نمرات حاصله، نمره کمتر از $65/8$ ($14/72 - 80/30$) به عنوان ضعیف، در محدوده $65/8$ تا $95/02$ ($14/72 + 80/30$) به عنوان متوسط و بیشتر از $95/02$ به عنوان عالی در نظر گرفته شد. بر این اساس نمره خودکارآمدی دانشجویان مورد بررسی، متوسط ارزیابی شد. نمودار ۱، میانگین نمره خودکارآمدی دانشجویان ترم ۶ تا ۱۲ را در مقایسه با یکدیگر نشان می‌دهد. طبق این نمودار دانشجویان ترم ۶ کمترین میانگین نمره خودکارآمدی و دانشجویان ترم ۱۰ بیشترین میانگین نمره خودکارآمدی را داشتند.

برسی تک تک سؤالات پرسشنامه نشان داد که، کمترین میانگین نمره خودکارآمدی در بین سؤالات مطرح شده مربوط به انجام بیوپسی و بعد از آن ارسال نمونه ضایعات به آزمایشگاه پاتولوژی بود. بیشترین میانگین نمره خودکارآمدی مربوط به تشخیص و مدیریت آفت دهانی و بعد از آن گرفتن تاریخچه و شرح حال و معاینه بالینی بود. میانگین نمره خودکارآمدی مردان نسبت به زنان بیش تر بود، اما اختلاف آماری معنی داری مشاهده نشد ($P=0/087$).

میانگین نمره خودکارآمدی ترم ۱۰ از همه بیشتر بود که در مقایسه با سایر ترم‌ها اختلاف آماری معنی داری داشت. میانگین نمره خودکارآمدی بین ترم‌های ۶ با ۱۰ و ۱۲ تفاوت معنی داری داشت، (ترم ۶ با ۱۲ ($P=0/044$), و ترم ۶ با ۱۰ ($P=0/005$)). میانگین نمره خودکارآمدی بین دانشجویان بر حسب معدل، گروه‌های سنی، وضعیت تأهل، میانگین

شامل ۳۰ سؤال بود که با مقیاس لیکرت از (خیلی کم تا خیلی زیاد) ۱ تا ۵ امتیاز داده شد. بازه نمره مد نظر برای پرسشنامه ۳۰ تا ۱۵۰ در نظر گرفته شد. مجموع نمرات ۱۵ سؤال نمره نهایی پرسشنامه را تشکیل می‌داد. با توجه به میانگین و انحراف معیار به دست آمده در مطالعه، نمرات به شکل کیفی تقسیم بندی شد. نمرات پایین تر از یک انحراف معیار زیر میانگین، به عنوان ضعیف، در محدوده یک انحراف معیار از میانگین به عنوان متوسط و نمرات بالاتر از یک انحراف معیار از میانگین، به عنوان عالی در نظر گرفته شد.

برای اجرای مطالعه، لیست دانشجویان دوره بالینی دندانپزشکی عمومی شامل ترم‌های ۶ الی ۱۲ از واحد آموزش دانشکده دریافت و پرسشنامه توسط دانشجوی سال آخر دندانپزشکی بعد از اتمام کلاس آموزشی به صورت حضوری در اختیار این دانشجویان قرار گرفت.

داده‌های جمع آوری شده وارد نرم افزار آماری SPSS16 شد و توزیع نمره خودکارآمدی بر حسب آزمون کای دو بررسی شد. توصیف داده‌ها به صورت میانگین و انحراف معیار برای داده‌های کمی و فراوانی و درصد برای داده‌های کیفی ارائه شد. در صورت عدم نرمالیتی متغیرها IQR و میانه نیز گزارش شد. مقایسه میانگین نمره خودکارآمدی بر حسب متغیرهای مستقل معدل، جنسیت، نمرات دروس و سنوات تحصیلی، در صورت نرمال بودن توزیع آن با استفاده از آزمون‌های t-test و ANOVA و در صورت عدم برقراری فرض نرمالیتی با استفاده از آزمون‌های Mann-Whitney و Kruskal-Wallis انجام شد. در تمام آزمون‌ها، $P < 0/05$ معنی دار در نظر گرفته شد.

فاز اجرایی مطالعه پس از تصویب در شورای پژوهشی کمیته تحقیقات دانشکده دندان پزشکی و اخذ کد اخلاق به شماره IR.SSU.DENTISTRY.REC.1402.050 از کمیته اخلاق در پژوهش زیست پزشکی دانشکده دندانپزشکی یزد آغاز شد. شرکت نمونه‌های مورد بررسی در مطالعه اختیاری بوده و اطلاعات اخذ شده از آن‌ها محرمانه ماند. جهت حفظ احترام و رعایت حقوق افراد و جلب اعتماد آن‌ها اهداف و ماهیت پژوهش در شروع مطالعه به شرکت کنندگان توضیح داده شد و اینکه عدم شرکت دانشجویان مورد نظر در مطالعه بر روند تحصیلی آن‌ها هیچ تأثیری ندارد به آنها خاطر نشان شد. جهت تهیه نمرات اختصاصی مورد نظر و معدل کل دانشجویان مجوز لازم از معاونت آموزشی دانشکده اخذ گردید.

نمرات دروس تخصصی مرتبط، از لحاظ آماری تفاوت معنی داری نداشت (جدول ۲) ($P > 0.05$).
 توزیع فراوانی اطلاعات دموگرافیک دانشجویان مورد بررسی در جدول ۱ نشان داده شده است.
 ارتباط مشخصات دموگرافیک با نمره خودکارآمدی در جدول ۲ آورده دیده شد.
 شده است. همانطور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود از بین متغیرهای مورد بررسی شامل جنس، گروه‌های سنی، ترم تحصیلی وضعیت تأهل، معدل کل و میانگین نمرات واحدهای مرتبط با پاتولوژی، فقط در میانگین نمره خودکارآمدی دانشجویان بر حسب ترم تحصیلی تفاوت معنی دار دیده شد.

جدول ۱- توزیع فراوانی اطلاعات دموگرافیک دانشجویان ترم‌های ۶ تا ۱۲ دندانپزشکی یزد

متغیرها	فراوانی	درصد
گروه سنی	۲۰ تا ۲۴ سال	۶۹/۹
	۲۵ تا ۲۹ سال	۲۴/۴
	۳۰ سال و بیشتر	۵/۷
جنسیت	مرد	۴۶/۷
	زن	۵۳/۳
وضعیت تأهل	مجرد	۸۸/۵
	متأهل	۱۰/۵
ترم تحصیلی	۶	۱۲/۲
	۷	۱۱/۴
	۸	۱۴/۸
	۹	۱۱/۴
	۱۰	۲۳/۱
	۱۱	۷/۹
معدل	۱۲	۱۹/۲
	۱۶ و کمتر	۳۷/۲
	بیشتر از ۱۶	۶۴/۲
میانگین نمرات تئوری و عملی مرتبط	۱۶ و کمتر	۸۲/۵
	بیشتر از ۱۶	۱۷/۵

جدول ۲- میانگین و انحراف معیار نمره خودکارآمدی دانشجویان مورد بررسی بر حسب متغیرهای مورد بررسی

P-value	نمره خودکارآمدی (میانگین \pm انحراف معیار)	خودکارآمدی	
		متغیر دموگرافیک	
۰/۰۸۷	۸۲/۱۱ \pm ۱۲/۹۷	مرد	جنسیت
	۷۸/۶۶ \pm ۱۶/۰۱	زن	
۰/۶۶۷	۸۰/۴۰ \pm ۱۴/۲۷	مجرد	وضعیت تأهل
	۷۹/۰۰ \pm ۱۸/۴۷	متأهل	
۰/۰۱۸	۷۰/۸۳ \pm ۱۵/۴۱	ترم ۶	ترم تحصیلی
	۸۲/۵۵ \pm ۹/۸۳	ترم ۷	
	۷۷/۸۲ \pm ۱۵/۶۹	ترم ۸	
	۸۰/۴۵ \pm ۱۷/۰۴	ترم ۹	
	۸۴/۰۰ \pm ۱۳/۱۲	ترم ۱۰	
	۸۰/۷۲ \pm ۱۴/۵۵	ترم ۱۱	
	۸۱/۹۳ \pm ۱۴/۲۴	ترم ۱۲	
۰/۱۲۷	۷۶/۴۲ \pm ۱۶/۷۲	۱۶ و کمتر	معدل
	۸۱/۰۲ \pm ۱۴/۳۵	بیشتر از ۱۶	
	۸۰/۳۷ \pm ۱۵/۱۱	۲۰ تا ۲۴	
۰/۶۲۵	۷۹/۶۰ \pm ۱۳/۵۵	۲۹ تا ۲۵	گروه‌های سنی
	۸۴/۱۶ \pm ۱۳/۰۵	۳۰ تا ۳۶	
۰/۸۱۹	۷۹/۸۲ \pm ۱۳/۴۳	۱۶ و کمتر	میانگین دروس تئوری و عملی مرتبط
	۸۰/۱۴ \pm ۱۹/۶۲	بیشتر از ۱۶	

بحث و نتیجه گیری

مطالعات با ارزیابی دیدگاه دانشجویان نسبت به توانمندی خود در یک زمینه مهارت‌های بالینی اعتماد به نفس قابل قبولی را گزارش کرده اند و در مقابل در برخی مطالعات با توجه به خود ارزیابی دانشجویان نیاز به ارتقای کیفیت برنامه‌های آموزشی را توصیه می‌کنند (۱۱). توانمندی‌های فارغ التحصیلان دندانپزشکی دانشکده اصفهان در انجام مستقل خدمات دندانپزشکی به طور خودارزیابی متوسط تا خوب ارزیابی شد و تفاوتی بین دو جنس و بخش‌های مختلف وجود نداشت (۹). این نتیجه با مطالعه حاضر تا حدودی همسو بود.

میانگین نمره خودکارآمدی دانشجویان در مطالعه حاضر، ۸۰/۱۴ \pm ۳۰/۷۲ با دامنه ۳۰-۱۲۸ بود که متوسط ارزیابی شد. به نحو مشابهی خودارزیابی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی اصفهان در زمینه

خودکارآمدی به عنوان عاملی مهم در تضمین موفقیت دانشجویان دانشگاهی شناخته شده است (۱۵). دلیل این امر این است که مؤسسات آموزش عالی روش‌های آموزشی و یادگیری‌ای را اعمال می‌کنند که هدف آن تربیت فارغ التحصیلانی با مهارت در یادگیری مستقل و مادام‌العمر است (۱۶).

در رابطه با ارزیابی توانمندی و خود باوری فراگیران و کلینیسین‌ها جهت مشارکت در فرایند مدیریت ضایعات و بیماری‌های دهان و فک (از گرفتن تاریخچه و گردآوری اطلاعات کلینیک و پاراکلینیک تا نمونه برداری، تفسیر و تشخیص تا مشاوره) مطالعاتی در دانشکده‌های مختلف ایران انجام شده است که نتایج متفاوتی را نشان می‌دهند. در برخی

مرتبط با آسیب شناسی دهان. پرسشنامه خودکار آمدی دانشجویان متشکل از ۹ حوزه شامل؛ طبقه بندی بالینی ضایعات، ارزیابی و تشخیص کلینیکی ضایعات، تشخیص ویژگی‌های هیستوپاتولوژیک، تشخیص زود هنگام، مدیریت ضایعات، ارزیابی رادیوگرافیک، انجام بیوپسی، ارجاع و مشاوره و گرفتن شرح حال بود.

نتایج بررسی خودکارآمدی دانشجویان مورد مطالعه نشان داد، از جمله بالاترین نمرات خودکارآمدی به ترتیب در رابطه با توانایی در تشخیص و مدیریت آفت دهانی، گرفتن تاریخچه و شرح حال و معاینات بالینی برای تشخیص ضایعات پاتولوژیک حفره دهان، تشخیص مشکلات خشکی دهان، ارزیابی و تشخیص کلینیکی ضایعات تحریمی مرتبط با دنچر، ارجاع و مشاوره با متخصصین مربوط در زمینه بیماری‌ها و ضایعات پاتولوژیک حفره دهان، تشخیص و مدیریت لیکن پلان دهانی، تغییر رادیولوژیک ضایعات پاتولوژیک فک بود.

در سوی دیگر، از جمله پایین‌ترین نمرات خودکارآمدی به ترتیب در رابطه با شیوه ارسال نمونه به آزمایشگاه پاتولوژی، انجام بیوپسی و در مجموع اعتماد به نفس در برخورد با ضایعات پاتولوژیک حفره دهان بود. همچنین به طور کلی، میزان خودکارآمدی دانشجویان در رابطه با مفاهیم بافت شناسی، پاتوژنز، تظاهرات میکروسکوپی، ارزیابی و تشخیص کلینیکی ضایعات سفید و قرمز پیش بدخیم در محدوده‌ای میان موارد فوق قرار داشت.

Baaij و همکاران (۱۸) به بررسی خودکارآمدی دانشجویان دندانپزشکی در تشخیص ضایعات دهانی پرداختند و در این مطالعه دانشجویان در تشخیص ضایعات بدخیم با چالش‌هایی مواجه بودند و نمرات پایین‌تری در مقایسه با سایر ضایعات کسب کرده بودند (۱۸). در تحقیق Roeschmann و همکاران (۱۹)، خودکارآمدی دانشجویان دندانپزشکی در انجام بیوپسی بررسی شد. نتایج نشان داد که بیش از نیمی از دانشجویان عدم اعتماد به نفس در انجام این پروسه را گزارش کردند. Braun و همکاران (۱۲) به بررسی توانایی دانشجویان در شناسایی ضایعات پاتولوژی دهان و فک پرداختند. نتایج نشان داد که شرکت‌کنندگان نمرات پایین‌تری در شناخت شرایط نادر داشتند و به خصوص در شناسایی ضایعات عفونی مشکل داشتند.

در مطالعه Baaij و همکاران (۱۸) با بررسی خودکارآمدی دانشجویان دندانپزشکی در تشخیص بیماری‌های دهان نشان داده شد

شناخت ضایعات پاتولوژیک دهان در مطالعه Torabinia و همکاران (۱۱)، نمره خودارزیابی $2/55 \pm 0/57$ از ۴ نمره بود که متوسط ارزیابی شد. یافته‌های مطالعه Basirat و همکاران (۱۷) نیز مشابه بود. در مطالعه Baaij و همکاران (۱۸) سطح خودکارآمدی دانشجویان دندانپزشکی در تشخیص بیماری‌های دهان در حد متوسط گزارش شد. در مطالعه Roeschmann و همکاران (۱۹) نشان داده شد که دانشجویان در ارزیابی ضایعات پاتولوژیک، خودکارآمدی پایینی داشتند. در مطالعه Braun و همکاران (۱۲) یافته‌ها نشان داد که دانشجویان دندانپزشکی در مواجهه با بیماری‌های دهان خودکارآمدی متوسطی داشتند. در حالی که خودکارآمدی دانشجویان دندانپزشکی مالزی بالاتر از حد متوسط ($3/35$ از ۵) گزارش شده بود و از مطالعه حاضر نیز بالاتر بود (۲۰).

نتایج به دست آمده در رابطه با اطلاعات دموگرافیک دانشجویان مورد بررسی نشان داد که بیشتر دانشجویان کمتر از ۳۰ سال سن داشتند ($94/2\%$)، تعداد زنان شرکت کننده بیشتر از مردان بود که با مطالعه Sari و همکاران (۷) همسو بود. تفاوت در این متغیرها می‌تواند در تفاوت یافته‌های به دست آمده در مطالعات مختلف مؤثر بوده باشد.

همانطور که نتایج نشان می‌دهد، به طور کلی دانشجویان مورد بررسی علی‌رغم اینکه در کلیه دروس دوره دندانپزشکی میانگین مناسبی کسب نموده بودند، اما نمرات دروس تئوری و عملی مرتبط با آسیب شناسی و بیماری‌های دهان و فک و صورت کمتر از میانگین کل بود که می‌تواند بیانگر دانش و مهارت کمتر آن‌ها در این دروس باشد. با توجه به اهمیت خودباوری دانشجویان از مهارت‌های شغلی در مطالعه حاضر سعی شد که با کمک مهارت خود ارزیابی، باور و افکار دانشجویان در فرایند یادگیری در برخی مباحث اصلی مرتبط با آسیب‌ها و بیماری‌های دهان و فک و صورت را با استفاده از پرسشنامه مورد بررسی قرار داده شد.

تلاش مطالعه حاضر این بود که در طراحی پرسشنامه، کوریکولوم آموزشی جدید دندانپزشکی کشور که در حوزه مباحث مربوط به آسیب شناسی دهان که به شیوه ادغام یافته و با مشارکت پنل متخصصان از گروه‌های آسیب شناسی، بیماری‌های دهان و رادیولوژی دهان و فک و صورت، مبنا قرار گرفت تا به نحوی توانایی مدیریت ضایعات دهانی توسط دانشجویان مورد ارزیابی قرار گیرد و نه صرفاً محفوظات نظری

بر اساس نتایج مطالعه حاضر، مطابق انتظار میانگین نمره خودکارآمدی در دانشجویان با معدل‌های بالاتر، کمی بیشتر از معدل‌های پایین‌تر بود، هرچند این تفاوت معنی‌دار نبود ($P=0/625$). همچنین در دانشجویان با نمرات تخصصی مرتبط با مباحث مورد بررسی شامل دروس تئوری دندانپزشکی تشخیصی ۱ تا ۵، آسیب‌شناسی، رادیولوژی و بیماری‌های دهان و فک و صورت عملی که در ترم‌های مختلف مطابق کوریکولوم آموزشی ارائه می‌شود، در دانشجویان با میانگین نمرات بالاتر از ۱۶، قدری بیشتر از دانشجویان با میانگین نمرات ۱۶ و پایین‌تر بود اما این تفاوت نیز معنی‌دار نبود ($P=0/819$).

میانگین نمره خودکارآمدی بین دانشجویان با سنین مختلف، در سنین بالاتر مقداری بیشتر بود، اما از لحاظ آماری تفاوت معنی‌داری نداشت ($P=0/625$). در رابطه با میانگین نمره خودکارآمدی بین دانشجویان بر اساس جنسیت میانگین نمره خودکارآمدی مردان نسبت به زنان بیشتر بود، اما از لحاظ آماری تفاوت معنی‌داری نداشت ($P=0/087$). این نتیجه با مطالعه مشابه در ترکیه همسو بود. این یافته ممکن است به ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان زن مرتبط باشد. گرچه اعتماد به نفس بیش از حد دانشجویان مرد را نباید نادیده گرفت (۷). در حالی که در مطالعه Ahmad و همکاران (۲۰) دانشجویان زن نسبت به دانشجویان مرد معادل خود به طور معنی‌داری خودکارآمدی بالاتری داشتند. بر اساس نتایج مطالعه Seyedi-Andi و همکاران (۲۵) خودکارآمدی در دانشجویان دندانپزشکی بر اساس ویژگی‌های شخصی نظیر وضعیت تأهل متفاوت نبود.

در مطالعه Jabarifar و همکاران (۹) بر اساس گزارش خود دانشجویان، انجام مستقل توانمندی‌های بالینی دندانپزشکی در فارغ‌التحصیلان دو جنس یکسان بود. در مطالعه Basirat و همکاران (۱۷) اختلاف معنی‌داری بین جنسیت و نمره مهارت تشخیصی دانشجویان وجود نداشت.

نتایج مطالعه Vahabi و همکاران (۲۶) در دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی کردستان و آزاد اسلامی سنجش نشان داد که بین متغیر خودکارآمدی تحصیلی و وضعیت تأهل تفاوت آماری معنی‌داری وجود نداشت که مطالعه ما با این مطالعه همسو بود. در مطالعه Roohi و همکاران (۲۷) باورهای خودکارآمدی بر حسب وضعیت تأهل تفاوت معنی‌داری نداشت که مطالعه حاضر با این مطالعه همسو بود. طبق

که دانشجویان در تشخیص بیماری‌های ویروسی دهان موفقیت بیشتری نسبت به دیگر ضایعات داشتند.

نتایج مطالعه Roeschmann و همکاران (۱۹) نشان داد که دانشجویان در ارجاع بیماران با ضایعات پیچیده عملکرد مناسبی دارند و نمرات بالا در این زمینه کسب کرده‌اند.

در مقایسه میانگین نمره خودکارآمدی در ترم‌های مختلف چنانچه دیده شد، خودکارآمدی در زمینه تشخیص و مدیریت ضایعات و آسیب‌های پاتولوژیک ناحیه دهان و فک که به طور کلی در حد متوسط بود. در دانشجویان ترم ۶ که به تازگی از مرحله پره کلینیک وارد مرحله کلینیک شده و در رابطه با این مباحث آموزش کافی ندیده و یا در کلینیک با این ضایعات برخورد نداشته‌اند، کمترین میزان خودکارآمدی را داشتند. بیشترین میانگین نمره خودکارآمدی مربوط به ترم ۱۰ بود که بین ترم‌ها تفاوت معنی‌دار وجود داشت. درحالی‌که در ترم ۱۱ و ۱۲ نسبت به ترم ۱۰ روند کاهشی داشت. کمبود بیماران مناسب برای دانشجویان مقطع دکترای حرفه‌ای و ارجاع برخی از بیماران به دانشجویان مقطع تحصیلات تکمیلی ممکن است موجب این موضوع شده باشد. با افزایش تجربه عملی دانشجویان در کلینیک، اعتماد به نفس آن‌ها نیز می‌تواند افزایش می‌یابد (۲۱). این نتایج را می‌توان با مدل دریفوس، نظریه تعصب‌های شناختی و تعصب تأیید تبیین کرد. دانشجویان مبتدی‌تر که برای اولین بار با حوزه‌های ارتباطات، تشخیص و مهارت‌های بالینی در کلینیک‌های کودکان مواجه شدند، توانایی خود را بیش از حد ارزیابی کردند و شواهدی که با فرضیات آن‌ها تناقض داشت را نادیده گرفتند (۲۲، ۲۳). در این سطح، دانشجویان «برتری موهوم» نشان می‌دهند، به طوری که خود را بهتر از دیگران می‌پندارند. این خودباوری کاذب در افراد با عملکرد ضعیف را به عنوان «نقص فراشناختی» توصیف شده است (۲۴). در مطالعه Ahmad و همکاران (۲۰) دانشجویان دندانپزشکی سال ۱ نسبت به سال‌های بالاتر خودکارآمدی بیشتری داشتند. در مطالعه Torabinia و همکاران (۱۱) نیز سطح توانمندی اعلام شده از سوی دانشجویان در شناخت ضایعات مختلف دهان در ترم‌های ۱۰ و ۱۲ بالاتر از ترم ۶ بود. میانگین نمره خودکارآمدی بین دانشجویان با معدل‌های مختلف، از لحاظ آماری تفاوت معنی‌داری نداشت ($P=0/127$). در مطالعه‌ای Roeschmann و همکاران (۱۹) نیز هیچ ارتباط معنی‌داری بین معدل و نمره خودکارآمدی پیدا نشد.

افراد با کمبود دانش و مهارت، تصویری غیر واقع بینانه از توانایی‌های خود نسبت به دیگران دارند. آگاهی اساتید و مدرسین و نیز مسئولین و سیاست گذاران برنامه آموزشی دندانپزشکی در رابطه با وجود چنین سوگیری شناختی می‌تواند در بهبود امرآموزش و انتظارات مدرسین از دانشجویان نقش مفیدی داشته باشد.

در مطالعه Ahmad و همکاران (۲۰) که با هدف تعیین ارتباط بین خودکارآمدی و عملکرد تحصیلی در میان دانشجویان دندانپزشکی در یک موسسه مالزیایی انجام شده بود مشخص شد که بیشتر دانشجویان عملکرد تحصیلی متوسطی (۶۵/۷٪) نشان دادند. عملکرد تحصیلی دانشجویان و خودکارآمدی آن‌ها به طور قابل توجهی با سال تحصیلی مرتبط بود. ارتباط معنی داری بین خودکارآمدی دانشجویان و عملکرد تحصیلی آن‌ها مشاهده شد.

از نقاط قوت این مطالعه بررسی وضعیت خودکارآمدی دانشجویان دندانپزشکی در حیطه ضایعات دهانی بر حسب میانگین دروس تئوری و عملی مرتبط و معدل بود، که در نوع خود کار بدیعی بود. از محدودیت‌های این مطالعه تعداد نسبتاً بالای سؤالات بود که می‌توانست به عنوان عاملی برای کاهش دقت در پاسخگویی بود. از طرفی بازه مشخصی برای میزان توانمندی ضعیف و قوی وجود نداشت. نظرسنجی استفاده شده در این پژوهش تنها به دانشجویان دندانپزشکی دانشکده یزد ارائه شد. با توجه به تعداد کم شرکت کنندگان، انجام مطالعات بیشتر با نمونه‌های بزرگتر مفید خواهد بود. از سویی دیگر عدم تفکیک امتیازات هر حیطه از محدودیتهای دیگر این مطالعه بود. در این مطالعه، خودکارآمدی دانشجویان در حیطه آسیب شناسی دهان مورد ارزیابی قرار گرفت. با این حال، این پژوهش شایستگی‌های دانشجویان را ارزیابی نکرده است و بنابراین، نمی‌توان تعیین کرد که آیا خودکارآمدی دانشجویان بازتاب دهنده مهارت‌های واقعی آن‌ها است یا خیر.

پیشنهاد می‌شود در برنامه درسی آسیب شناسی دهان و فک و صورت، موضوعاتی که دانشجویان در آن‌ها مشکل بیشتری دارند شناسایی شده و با برنامه ریزی دوره‌های بیمار محور و بازآموزی‌های با فواصل منظم توجه بیشتری به این موضوعات صورت گیرد.

به طور کلی میانگین نمره خودکارآمدی دانشجویان مورد بررسی در زمینه تشخیص و مدیریت ضایعات پاتولوژیک دهان و فک، متوسط ارزیابی شد. خودکارآمدی دانشجویان در مباحث بالینی نسبت به مباحث

مطالعه Kurdasiabi و همکاران (۲۸) که شادکامی و خودکارآمدی را در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران بررسی کردند. سن، جنس، مقطع تحصیلی و رشته تحصیلی با خودکارآمدی ارتباط معنی دار دیده شد که با افزایش سن خودکارآمدی دانشجویان نیز بیشتر شده بود. در مقایسه با مطالعه حاضر نیز دانشجویان ترم‌های بالاتر نمره خودکارآمدی بیشتری داشتند اما تفاوت معنی داری بین سن و خودکارآمدی مشاهده نشد. در مطالعه دیگر هم هیچ تفاوت آماری معنی داری بین دانشجویان سال چهارم و پنجم در استخراج با فورسپس مشاهده نشد. با این حال، مشاهده شد که دانشجویان سال پنجم در جراحی‌های استخراج دندان اعتماد به نفس بیشتری داشتند. زمان بیشتر در کلینیک و تجربه در این پروسه‌ها ممکن است موجب افزایش اعتماد به نفس دانشجویان سال پنجم در این زمینه‌ها شده باشد (۷).

در مجموع نتایج مطالعه حاضر نشان داد که نمره خودکارآمدی دانشجویان بر حسب ویژگی‌های شخصیتی و خصوصیات دموگرافیک تفاوت معنی داری نداشت.

در طول سال‌های تحصیلی، آموزش‌ها و معدل کل دانشجویان در مقایسه با دانش و مهارت تخصصی آن‌ها در موضوع مورد بررسی (نمره دروس تخصصی مرتبط) درافزایش خودکارآمدی آن‌ها در رابطه با تشخیص و مدیریت ضایعات پاتولوژیک ناحیه دهان و فک تأثیر بیشتری داشته است. نتایج نشان داد که، خودکارآمدی بر حسب معدل و میانگین نمرات تئوری و عملی مرتبط دانشجویان تفاوت معنی داری نداشت. انتظار می‌رود که نمره خودکارآمدی با افزایش ترم‌های تحصیلی افزایش یابد. به عبارتی احساس خودکارآمدی دانشجویان به مرور زمان در اثر تأثیرات تجمیعی دانش‌ها و مهارت‌های کلی آموخته شده در ترم‌های بالاتر فارغ از دانش و مهارت‌های واقعی و خاص نمایان گردد. این موضوع توجه ویژه به نحوه تدریس و ارزیابی در آموزش مفاهیم تئوری و عملی درس پاتولوژی دهان و فک و صورت را خاطر نشان می‌سازد. اما نتایج حاصله در رابطه با کاهش نمره خود ارزیابی در دانشجویان ترم ۱۱ و ۱۲ در مقایسه با ترم ۱۰، یادآوری کننده اثردایننگ کروگر بود. در مطالعه SurdaloVIC و همکاران (۲۹) به نحو مشابهی اثردایننگ کروگر، تعصب شناختی الگوی ادراک در دانشجویان مورد بررسی در حوزه بالینی مرتبط با دندانپزشکی کودکان نشان داده شد. اثر دایننگ- کروگر (سوگیری شناختی) یک پدیده روان‌شناختی است که به این معناست که

را داشت و اغلب آن‌ها برخورد با ضایعات پاتولوژیک حفره دهان، اعتماد به نفس پایینی دارند. با اینحال به طور کلی نمره خودکارآمدی به طور معناداری با افزایش ترم‌های تحصیلی افزایش می‌یابد. به عبارتی احساس خودکارآمدی و اعتماد به نفس دانشجویان به مرور زمان در اثر تاثیرات تجمیعی دانش‌ها و مهارت‌های کلی آموخته شده در ترم‌های بالاتر فارغ از دانش و مهارت‌های واقعی و خاص نمایان می‌گردد. این موضوع توجه ویژه به نحوه تدریس و ارزیابی در آموزش مفاهیم تئوری و عملی درس پاتولوژی دهان و فک و صورت را خاطر نشان می‌سازد.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد بابت تصویب طرح با کد اخلاق IR.SSU.DENTISTRY.REC.1402.050 تقدیر و تشکر می‌شود.

References:

- 1- Tran TD, Vu PM, Pham HTM, Au LN, Do HP, Doan HTT, et al. Transforming medical education to strengthen the health professional training in Viet Nam: A case study. *Lancet Reg Health West Pac.* 2022;27:100543.
- 2- Noori Sistani M, Karami S, Delavari Heravi M. Promoting Oral health in Elementary students: Implementing Presentation and Practical Methods. *J Pediatric Perspectives.* 2022;10(3):15640-52.
- 3- Owlia F, Katiraei P, Namayandeh SM, Kazemipoor M. Comparison of Lecture and Team-Based Learning methods, a Novel Strategy in Dental Education: Experience of Yazd Dental School. *Res Med Edu.* 2023;15(3):61-70.
- 4- Owlia F, Keshmiri F, Kazemipoor M, Rashidi Maybodi F. Assessment of Clinical Reasoning and Diagnostic Thinking among Dental Students. *Int J Dent.* 2022;2022:1085326.
- 5- Zhang J, Shields L, Ma B, Yin Y, Wang J, Zhang R, et al. The clinical learning environment, supervision and future intention to work as a nurse in nursing students: a cross-sectional and descriptive study. *BMC Med Edu.* 2022;22(1):548.
- 6- Yazdankhahfard M, Ravanipour M, Mirzaei K. The gap in the clinical learning environment: The viewpoints of nursing students. *J Edu Health Promot.* 2020;9:311.
- 7- Sari M, Derdiyok U. The self-confidence of dental students in oral surgery. *Odovtos Int J Dent Sci.* 2021;23(3):209-22.
- 8- Hatami M, Mahdavi F, Najafi F. Evaluation of Prosthetic Procedural Skills in Senior Dental Students Using the Self-Assessment Method. *J Shahid Sadoughi Univ Med Sci.* 2022;30(6):4987-9.
- 9- Jabarifar E, Khoroushi M, Shamir H, Hosseinpour K, Khalife S, Tavangar A. Graduated dental students self-assessment of clinical competencies at Isfahan 2011. *J Med Univ Isfahan.* 2012;11(9):1359-65.

نظری بیشتر بود. اغلب آن‌ها برخورد با ضایعات پاتولوژیک حفره دهان، مقادیر پایینی داشتند. خودکارآمدی دانشجویان مورد بررسی با سن، جنسیت، وضعیت تأهل، معدل و میانگین نمرات تئوری و عملی مرتبط ارتباط معنی داری نشان نداد. احساس خودکارآمدی دانشجویان به مرور زمان در اثر تاثیرات تجمیعی دانش‌ها و مهارت‌های کلی آموخته شده در ترم‌های بالاتر فارغ از دانش و مهارت‌های واقعی و خاص نمایان می‌گشت. با توجه به اهمیت تمرین برای افزایش خودکارآمدی، دانشجویان باید در حوزه‌هایی که در آن احساس ضعف می‌کنند، تمرین بیشتری تحت نظارت استادان انجام دهند.

به طور کلی میانگین نمره خودکارآمدی دانشجویان مورد بررسی در زمینه تشخیص و مدیریت ضایعات پاتولوژیک دهان و فک، متوسط ارزیابی شد خودکارآمدی و حس اعتماد به نفس آن‌ها در مباحث بالینی بیشتر بود و در موضوعات نظری و صرفاً هیستوپاتولوژیک کمترین مقدار

- 10- Nematollahi H, Razei L, Khanmohammadi R, Shakib H. Evaluating success of pediatric dentistry department at Mashhad dental school in clinical skills education from student's perspective. *J Mashhad Dent Sch.* 2013;37(3):185-200.
- 11- Torabinia N, Ashoorioon V, Kargahi N, Enteshari M. Purpose-based self-evaluation of the diagnosis of oral pathologic lesions in Isfahan dental school students in 2014-2015. *J Isfahan Dent Sch.* 2015;11(4):317-28.
- 12- Braun LW, Martins MAT, Romanini J, Rados PV, Martins MD, Carrard VC. Continuing education activities improve dentists' self-efficacy to manage oral mucosal lesions and oral cancer. *Eur J Dent Edu.* 2021;25(1):28-34.
- 13- Saleem Z, Sethi A, Hassan M, Wajahat M. Assessments of Dental Students' Entrepreneurial Self-Efficacy to aid Practice Management. *Health Professions Educator J.* 2019;2(2):54-9.
- 14- Ghasemi T, Khazaei AH, Irandegani E, Amirpour Haradasht S. Evaluation of stress in the dental environment and its association with educational self-efficacy in dental students. *Res Dev Med Edu.* 2024;13(1):22.
- 15- Liu G, Cheng G, Hu J, Pan Y, Shouying Z. Academic Self-Efficacy and Postgraduate Procrastination: A Moderated Mediation Model. *Front Psychol.* 2020;11:1752.
- 16- Cassim N, Mylopoulos M, Campbell K, Dempster L. Dental student's perceptions and experience treating adults with developmental disabilities. *J Dent Educ.* 2022;86(8):990-7.
- 17- Basirat M, Jahandideh Y, Zaker-jafari HR, Kia SJ, Pourhabibi Z. Evaluation of Diagnostic skill of senior dental students of Guilan university of medical sciences about common oral diseases in 2014-2015. *Res Med Edu.* 2016;8(3):1-8.
- 18- Baaij A, Özok AR, Væth M, Musaeus P, Kirkevang LL. Self-efficacy of undergraduate dental students in Endodontics within Aarhus and Amsterdam. *Int Endod J.* 2020;53(2):276-84.

- 19- Roeschmann N, Rau A, Kesting MR, Maier E, Buchbender M. A Prospective Comparative Analysis Regarding the Assessment of Oral Mucosal Disease Using a Validated Questionnaire to Improve the Teaching of Dental Students. *Int J Environ Res Public Health*. 2022;19(15):9663.
- 20- Ahmad MS, Shukri NLM, Putri Mohd Adzlee NLA, Baharuddin IH, Rajali A, Zulkifeli NRN, et al. The Association Between Academic Performance, Self-efficacy and Parenting Style Among Malaysian Undergraduate Dent Students. *Educ Med J*. 2024;16(2).
- 21- Burdurlu MÇ, Cabbar F, Dağışan V, Çukurova ZG, Doğanay Ö, Yalçın Ülker GM, et al. A city-wide survey of dental students' opinions on undergraduate oral surgery teaching. *Eur J Dent Educ*. 2020;24(2):351-60.
- 22- Blumenthal-Barby JS, Krieger H. Cognitive biases and heuristics in medical decision making: a critical review using a systematic search strategy. *Med Decis Making*. 2015;35(4):539-57.
- 23- West K, Eaton AA. Prejudiced and unaware of it: Evidence for the Dunning-Kruger model in the domains of racism and sexism. *Personality and Individual Differences*. 2019;146:111-9.
- 24- Mazor M, Fleming SM. Efficient search termination without task experience. *J Exp Psychol Gen*. 2022;151(10):2494-510.
- 25- Seyedi-Andi SJ, Bakouei F, Adib Rad H, Khafri S, Salavati A. The relationship between self-efficacy and some demographic and socioeconomic variables among Iranian Medical Sciences students. *Adv Med Educ Pract*. 2019;10:645-51.
- 26- Vahabi B, Vahabi A, Sayyad S, Sayyadi M, Roshani D, Hajisahne S. The status of academic self-efficacy in the students of Kurdistan University of Medical Sciences and Islamic Azad University, Sanandaj Branch, 2015-16. *Sci J Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty*. 2017;3(1):43-52.
- 27- Roohi G, Asayesh H, Bathai SA, Shouri-Bidgoli AR, Badeleh MT, Rahmani H. The relationship between self-efficacy and academic motivation among students of medical sciences, The Journal of Medical Education and Development. *J Med Educ Develop*. 2013;8(1):45-52.
- 28- Kurdasiabi CM, Abbasi Shawazi M, Karimi O, Hasan Puri Yalme S, Lakhi H, Nikokaran J. Happiness and self-efficacy in students of Mazandran University of Medical Sciences. *J Tolo Behdasht*. 2022;20(6(s1)):16-27.
- 29- Surdilovic D, Adtani P, Fuoad SA, Abdelaal HM, D'souza J. Evaluation of the Dunning-Kruger effects among dental students at an academic training institution in UAE. *Acta Stomatol Croat*. 2022;56(3):299-310.